

Кенгеш

Кёп да бармай курсантланы биринчи къаууму ант этерикди

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Россейни Правительствосуну буйругуу бла къуралгъан бийик билим берген федерал даражалы жангы махкемеде – Россей Федерацияны Ич ишле министерствосуну Шимал-Кавказ институтунда – болгъанды. РФ-ни Правительствосуну Председателини буйругууна тийишлиликде мында тийишли къурау жумушла бардырыла турадыла. Жуукъ заманда биринчи курсантланы къаууму ант этерикди. Аны юсюнден республиканы оюночусуну МАХ-да каналында айтылады.

Вузну таматасын – Россей МВД-ны Шимал-Кавказ институтуну начальниги полицияны полковниги Юрий Сапроновну – энчи состав бла Къабарты-Малкъаргъа иш бла келген РФ-ни ич ишле министрлиги орунбасары полицияны генерал-полковниги Владимир Кубышко шагъарей этгенди. Жыйылуыгъа Россей МВД-ны СКФО-да Баш управлениясыны начальниги полицияны генерал-полковниги Сергей Бачурин эм КъМР-де ич ишлени министри полицияны генерал-лейтенанты Вячеслав Крючков да къатышхандыла.

Казбек Кокков РФ-ни Правительствосуну бла Россейни Ич ишле министерствосуну Россей МВД-ны Шимал-Кавказ институтун Къабарты-Малкъарда къуарача сайлау этген-

лерине ыразылыгъын билдиргенди.

Окытуу орта эмда бийик профессионал билим берген программалагъа кёре къураллыкды, законлукъуу бла правону сакълау жаны бла илму-тинтиу иш да бардырыллыкды.

Уллу окытуу араны къуралыу бизни республикагъа хайырлы боллугууна эмда алгъын СКФО-да болмагъан быллай бийик даражалы энчилленген ведомстволу институт регионлада МВД-ны жер-жерли

бёлюмлерине кадрланы хазырлау низамны тынгылы кючлеригине ий-нама. Институтну энчи составына жетишимле эмда огурулулукъ тежейме, – дегенди регионну оюночусу.

Ачыкъ ушакъ

Сыйдам, къоркъуусуз да жолла – ырахат жашауну мурдору

Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Кокков Республикагъа оюну этиу арада (ЦУР) арт кезиуде тёреге айланган ушакъларын бардырады. Аны таматасы бла бу жолгъу сёлешую транспорт инфраструктурагъа жораланганды.

Казбек Валерьевич, бу бёлюмню айнаытууда баш магъана неге бериледи эмда аны игилендирер ючюн не зат этиледиз?

Къабарты-Малкъарны экономикаын айнаытууда транспорт инфраструктураны магъанасы бек уллуду. Мен республиканы Башчысыны къуллугуна киришгенимде, кесиме эм биринчи борч этип ма аны салгъан эдим. Нек дегенде жолла не къадар иги болсала, экономикагъа да ол къадар хайырлыды.

Республиканы жоллары кёпдюле, ала хар элге жетедиле. Биз ала аны андан ары игилендируу эмда айнаытуу бла кюрешибиз. Этилген мадарланы хайыры ачыкъды: бююнлюкте не узакъ элден да муниципалитетни арасына жол жарым сагъатдан кёп заманны алмайды. Нальчикке да ол женгилди. Аны себепли адамла иш неда башха жумушла бла ары терк жетерге боллукъдула.

Республиканы ичи бла баргъан къырал трассаны юсюнден да айтыр-

гъа сөею. Анда къоркъуусулукъну жалчытыуда жартылыкъла бар эдиле. Энди уа ол төрт ызлы болгъаны бла хал игиленгенди.

Регионну къолайы ёсе баргъан сагъатда кёп ишни тындырыгъа къолдан келеди. Жолла дегенде, ахыр жети жылны ичинде 1400 километр чакълы бирде жангылары ишленгенбиз эмда эскилерин жангыртханбиз. Энди уа аз-аздан муниципал жоллагъа бла орамлагъа кёчөбиз. Ала тап болсала, эллилени жашау болумлары да игиленирикди.

Белгилеп айтырчаланы санында Булунгуну жолууд. Алгъын ол къалай болгъанын билесиз, энди уа сыйдам асфальт жол бла элден Чегем

чучурлагъа дери бек терк жетерге боллукъду.

Муратларыбызны юсеринден айтханда, Ташлы-Тала бла Жемтала элени арасында жол ишлерге сөебиз. Ол да магъаналыды. Каменномостское, Хабаз эм Кичибалыкъ элледен а Кисловодск – Жылы-Суу трассагъа чыккыган жол ачаргъа деп турабыз – ол эки къарындаш республиканы бирге жууугъуракъ этерикди. Ызы бла уа аны узунлугууна кёп зат ишленерикди, ол санда туризм да айнып тебирерикди.

Хар замандача, къоркъуусулукъгъа уллу эс бурулады эмда бурулулукъду. Сёз ючюн, жангыртылгъан неда ишленген жолланы элени кеслеринде узунлукълары бла чыракълы чыпынла орнатмай къоймайбыз.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Байрам

Чемерликлерин, чомартлыкъларын да, кыызгъанмай, тёзерекеге жая

Долинскде «Хасания» стадионда хычинни экинчи чемпионаты этгенди. Ол эрттениликде ярмаркадан башланганды. Анга къолдан устала агъачдан, накъышла салыудан, кюмюшден ишленген затларын, дагъыда кёп башха чыгъармаланы да келтирген эдиле.

ДАРАЖА

Быйыл чемпионат эки кюнню баргъанды. Анга къатыштыргъа сюегенлерин КъМКЪУ-ну Тюркден, Азербайджандан, Туркменистандан келген студентлери да билдиргендиле. Ала таулу хычинлени эте билгенлерин кёргозтюрге сюегендиле. Аланы чатырлары кёзге бю-

тюн ариу кёрунгендиле: миллет накъышла бла жасалып. Кызыла уа миллет кийимлерин кийип бардыргъандыла жумушларын: татлы локъумлары, этден бёреклер, тыммыллары, пловлары бла да сыйлагъандыла. Алай бла фестиваль халкъла аралы даражалыды, дерге боллукъду.

Биринчи кюн хычин этиуно онеки устасы эришгендиле. Аланы араларында былтыргъы чемпионатда хорлагъан герпегежи кыыз Кючмезланы Юля да болгъанды.

АЛГЫШЛАУЛА

Чемпионатха къатышханланы, къонакъланы да Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны къуллугун толтургъан Азаматгери Ашхотов алгъышлагъанды. Ол республиканы Башчысы Казбек Кокков эришиуге къатышханлагъа, алагъа къараргъа келгенлеге да салам жибергенин, жетишимле да тежегенин билдиргенди.

Биз барыбыз да бююн бир уллу тёгерек столну артында олтургъанчабыз. Ол а бек уллу насыпды. Россейни

халкъларыны бирлигини жылында кёп миллетлени келечилерин бирге жыйгъан иш мамырлыкъны кючлуге себеплик этеди. Сиз усталыгъыгыздан бла чемерлигизден асламлагъа юлюш этесиз, чомартлыгъыгъызын кёргозтесиз. Шахарны къонакълары уа таулулары эм сыйлы хантларын ашап кёрюрге эмда аны татыуун иги кесек заманнга дери унутмай турурла, деп ышанама, – дегенди.

Ол бу байрамны къурагъанлагъа, анга аз да къыйын салгъанлагъа ыспас этгенди. «Шахарыгъызгъа къайгыргъаныгъыз, аны даражасын не къадар бийикке кётюрюрге итингенигиз ючюн бек сау болугъуз!» – дегенди.

Ахыры 3-чю бетдеди.

Жыйылыу

Баш къайгырыу – жангы окъуу жылгъа хазырланыу

КъМР-ни Жарыкъландыруу эмда илму министрствосунда мектеплени, сабий садланы, колледжлени эмда башха билим берген учрежденияланы жангы окъуу жылгъа хазырлыкълары ючюн жууаплы болгъан комиссияны жыйылыуу болгъанды. Аны КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары Марат Хубиев бардыргъанды. Анга КъМР-ни жарыкъландыруу эмда илму министри Анзор Езаов, муниципал районланы бла шахар округланы билим беруу управленияларыны башчылары, къурулушчула, жамауат биригиулени келечилери да къатышхандыла.

Жыйылыуда къурулуш ишле къалай баргъанларына къаралгъанды, бюджет ахчаны кереклисича хайырланыу-

Ремонт ишле этиу жаны бла келишим УФАС-ха баргъан тарыгъуылары сылтауу бла тохтатылгъан эди. Вedom-

ырланыргъа бериргеди, деп къаты айтылгъанды.

«Муниципал властагъа эмда баш подрядчиклеге бёлюнген ахча заманында эмда тийишлисича къоратылгъанына къаты контроль этерге кереклиси эсгертилгенди. Жер-жерли администрациялагъа уа къурулуш, жангыртуу да ишле къалай баргъанларына кюн сайын кёз-къулакъ болуп турургъа буюрулгъанды», – деп чертгенди министри орунбасары.

ну эмда жангы окъуу жылгъа хазырланыуу юсюнден сёлешингенди.

Баш доклады КъМР-ни жарыкъландыруу эмда илму министри орунбасары Екатерина Мисостова этгенди. Ол билдиргенге кёре, мектеплени тынгылы жангыртуу программасына объектлени иги кесеге киргендиле – бююнлюкте 53 учреждение бла келишимле этилгендиле.

Республикада тынгылы ремонт этилтирге керек болгъан 54 мекямдан элли ючюсюнде ишле бошлаа турадыла. Прохладныйде 3-чю номерли лицейни арта къалгъаны эки жылны ичинде ишленериги бла байламлыды.

ствону кезиулю жыйылыуу 19 августха кётюрюлгенди. Федерал субсидияланы тас этип къоймаз ючюн, министерство ол ахчаны 2027 жылгъа кётюрюу жаны бла келишимле этип башлагъанды эмда къалгъан ырыскы къурулушлары бардырыла тургъан башха объектеге ётдюрюлюкдюле, – деп билдиргенди Екатерина Мисостова.

Комиссияны къауумуна киргенде ишлени белгиленген болжалдадан кеч къалай толтурургъа кереклисин эсгергендиле. Қурулушчуланы баш борчлары – билим беруу объектлени тынгылы ишлеп, заманында, жангы окъуу жылгъа кечикмей, хай-

Дагъыда бир магъаналы иш. Ол айыруу комиссияла бла байламлыды. Тёреде болуучусча, айырыула бла байламлы ишле асламында окъуу юйледе, сабий садлада бардырыладыла. Аланы хазырлау айырыулагъа дери 40 кюн алгъа башланыргъа керекди.

Жыйылыуда билдириуле бла районланы эмда шахар округланы билим беруу управленияларыны башчылары да сёлешгендиле эмда жангы окъуу жылгъа къалай хазырлана тургъанларыны юсеринден айтхандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жамауат

Бёлюмлени болумлары бла шагъарейленгенди

Кёп болмай КъМР-ни урунуу эмда социал къоруулау министри Тогузаланы Талхир ишчи жолочулугуу чеклеринде Черек эмда Май районлада болгъанды, жамауатны социал жаны бла жумушларын жалчытыуучу араланы ишлери бла шагъарейленгенди.

Министр социал жумушла

къалай толтурулгъанларына, ол санда коллективни жууаплылыгына бла усталыгына да къарагъанды. Ол жамауатны ыразылыгъын, ишни жетишмиллигин ачыкълагъан, эм магъаналы кёрюмдюледен бири болгъанын да эслерине салгъанды. Андан сора да, Тогузаула араланы ырысхылары

бла байламлы болумгъа, тёгерек-башны халына да эс бургъанды. Ахырында коллектив бла тубешиюнде келир заманда учрежденияны айнаытуу онгарын сюзгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ОГРАНИЧЕННЫЙ НАБОР
в подразделения БПЛА
Возможность уволиться
по окончании контракта

5 500 000 РУБ.
ЗА ПЕРВЫЙ ГОД

2 500 000 РУБ.
Списание долгов
до 10 млн. руб.

ЕДИНОВРЕМЕННО

ОБРАЩАТЬСЯ: г. Нальчик, ул. Идарова, д. 198 Тел.: +7 (952) 579 03 45

Хурметли жамауат!

Телефонугъуз бла бу QR-кодну хайырлана, «Заман» газетге 5 айгъа жазылыргъа онг барды. Алайды да, жазылыгъыз, быйылгъы жылда газет бла бирге болугъуз!

Хурметли жамауат!
«Заман» газетни МАХ-да кесини каналы барды. Сизни ары къошулургъа чакъырабыз.
https://max.ru/id725009184_gos4

Китапханала — маданият
ёсюню аралары

2 бет

Тепсеу бирлики
къууанчын сынатханды

3 бет

«Миллетни ёхтемлиги» деген
атха кимле тийишлидиге

4 бет

Сыйдам, къоркъуусуз да жолла — ырахат жашауну мурдору

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.
– **Ахыр жети жылны ичинде тамамланган ишлени алсакъ, сиз къайсы объекте бла ёхтемленесиз?**
– Биринчиси – сёзсюз, сагъынылгъан тар федерал трассаны кенгертилип, тёрт ызлы болгъаны бла. Экинчиси уа – Булунгуну жолу бла. Эл-Тюбюнде бла ол элде жашагъанлагъа аны тап этерге айтхан эдим да, сёзюме ие болгъаным бла.
– **Инфраструктураны айнытыу адамланы жашау болумларын игилендиргич не бла себеплик этеди эмда бу жаны бла къаллай умутла бардыла?**

– Энди былай къарагъанда, жол тап, сыйдам, эркин болса, транспорт-ха, адамлагъа да жеңил болады. Сёз ючюн, Нальчикде улоуланы жолда кёп заманны басынып тургъанлары бла байламлы чурумладан кытуулургъа амал чыгады. Шахарда артыкъда улуу эс буургъа тийишли Кешоков атлы орам бла андагъы кёлнор да жангыртыллыкъдыла эмда тёрт ызгъа дери кенгертилликди. Ишлени кезиумюнде чурумла чыкъмаз ючюн болжаллы кёлнор орнатырыкъбыз.

Сора Чегем шахардан Нальчикни огъары жанына (Головко, Калюжский орамла таба) тыйгъынсыз жетерча этерге сеобиз. Аны хайырындан Мальбахов эм Калюжский атлы орамлада транспортну жюргенини азайтыллыкъды. Дагъында, «Восточный» тире айный баргъаны себепли Шогенов атлы орамны да тап халгъа келтирирге керекди.

Андан сора да, жууукъ кезиуде Булунгуну жолунда асфальт жайып эмда Благовещенка бла Чёрная Речка эллени араларында жолну жангыртып бошарыкъбыз. Иш кёлндо, къайсы бирин да эсде тутхан кыйыйнды.
– **Бу мадарланы хайырын экономиканы къайсы бёлюмлери кереди?**
– Барысы да, дейим. Кесигиз сагъыш этигиз: къурулуш материалла, кысха жол бла келтирилселе, аланы ташыугъа азыракъ къоранч этиледи. Жол тап, сыйдам болса, улоула бузулмай айланадыла, логистика игиленеди, адам, жюк ташыуну заманы кысхартылады.

Хар ким да ангыларча юлгю келтирсем а, ариу табигъат жерлерибизге жол жеңил болса, аны туризм хайырын тюзюнлей кереди.

– **Бизни бюгоннигю ушагъыбыз Нальчикни халкъла аралы аэропортунда барады. Аны келир заманлада къаллай болурун кересиз?**

– Жаланда 5-6 жыл мындан алгъа ол хазна ишлемей эди, дегре болукъду. Аны терминалы уа излемлеге келишмегенди. «Новаяпорт» компанияны себеплиги бла мында жангыртыу ишле бардырылгъандыла, терминал да аламат болгъанды. Бюгонлюкде аэропордтан беш рейс учады: экиси – Москвагъа, сора Санкт-Петербургда, Сочиге эм Къазаннга.

Мында энтта да тынгылы жангыртыу ишле бардырыллыкъдыла: чыракъла, перрон, инфраструктура – бары да тап болукъду. Аны хайы-

рындан самолёт бла учханланы саны да кёбейирикди.

Ачыкъ айтханда, бу терминал бир жылгъа 500 минг адамны жумушун тамамларгъа болукъду. Быйылны биринчи жарымында аланы саны 110 мингге жетгенди, жылны эсеплерине кёре, ол кёрюмдо 220-230 мингге жетерин скайлабыз. Самолётла кьоннангыз, навигация оборудование да жангыртылсала, рейслени санын кёбейтирге кьолдан келликти. Ол кеси адамларыбызгъа, кьонакларыбызгъа да игиди.

Аэропорту юсюнден сёз баргъанлыкъгъа, башха транспортну юсюнден да сагъыныргъа сеюме. Биз кёл болмай «Нальчикский транспорт» предприятиягъа барып кетгенбиз. Ары алгъаракъда 16 жангы автобус келгенди. Быйылны ахырына дери энтта да 13-15 улоу берилликти.

Аны хайырындан автобусланы ишлери игиленирикди. Адамланы ташыу бизнес болгъанлыкъгъа, биз жамауат транспортну ишин тынгылы этерге борчлубуз. Ол умутда аны бла байламлы хар нени да жик жиги бла кыуарыкъбыз. Хау, андан артыкъ улуу файда тошмезлигин ангылайбыз, аны себепли жыл сайын субсидияла бла онгдурлукъбуз. Автобусланы жюрютгенлени ишлери сыллы, айлыкълары да иги болургъа керекди – ол жумушланы да кьолгъа аллыкъбыз.

Темир жол бла байламлы проектле да бардыла. Аны эмда вокзалны республиканы ара шахарындан тышына чыгыары умутланы унутмайбыз.

Алай этилсе, орамлада транспорт бла байламлы хал игиленирикди.

– **Шёндюгю дунияда информациялы технологияланы магъанасы бек уулду. Республикада транспорт инфраструктурагъа оноу этиуде аланы хайырланыр умутла уа бармыдыла?**

– Аллай технологияла, сора цифралы амалла эмда жалгъан акъыл хайырланылмай мен мында айтхан бир зат да болукъу тойол эди. Ёхтемленип белгилейим: этген муратларыбыздан арта хазна кълалмайбыз.

Бу затла бизге жамауат эмда киркичтик ташыгъан улоуланы, энчи транспортну ишлерин тийишидирге болушадыла. Анга да «Къоркъуусуз республика» учреждение кёз-кыулакъ болады.

Москваны правительствосуну болушлугъу бла жоллада жюрююну тап кыурау амалла сингдириледи: светофорла, транспортну барыу, тыйгъычла... Биз бу жаны бла башхаладан арта кълалмайбыз, тири ишлейбиз.

– **Ушакъ этерге заман тапханыгъыз ючюн сау болургъыз. Келир тобешиуде уа не затны юсюнден айтсакъ сеюрик эдигиз?**

– Сиз да сау болургъыз. Бир амал болуп, ыйыкъ сайын тобеше турургъа юрөширбиз, адамла республикада къайда не зат этилгенин, умутларыбызны юсерлинден да билчир.

Сёз нени юсюнден барлыкъды, дегенде уа, 1 сентябрь жууукълаша тургъанын эсге алсакъ, билим берую юсюнден сёлөширбиз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

уллу муратла салыгъыз, ала хорламгъа жолдула. Сиз, бусагъатда жаш адамла, 5, 10, 15, 20 жылдан кыралыбызгъа башчылыкъ этериксиз, аны ючюн хар не да сизни кьолугъздады. Журтубузну тамбласы муратларыгъызга кёре болукъду, сизге къарай а, ариу тант атарына уаизди!» – деп айтылады анда.

Ызы бла форумну башчысы **Иван Пальцев** экинчи сменни ачылгъанын билдиргенди. «Сизге жангызда бир зат тежерге сеюме – заманыгъызын бошуна оздурмагъыз, бир биригизни сынамыз, жарыкъ сезимлигине юйренгиз. Шувхарым, биринчиле, эм игиле болургъыз!» – дегенди ол.

Алгъышлау сёзледен сора кыралыбызны регионларыны герблери салынып, жорек сыфатда ишленген «Машукну Жюргю» – форумгъа катышханланы бириклерини бла кючлерини белгиси – жандырылгъанды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Социал фонд

Жорукъла кюч алгъандыла

Быйыл Россейни Социал фонду республикада бёлую 160 мингден аслам сабийни ата-анасына, баладан оууркулукълары болгъан 360 тиширугъа да бир пособияны тейди. Ол жумушлагъа тогуз миллиард сом чакълы бир бёлюнгенди.

21 июльдан бошлап пособияны бу тюрлюсюн тохташдырууну жорукъларына тюрлениуле кийирилгенди. Ала юйорю келечилерини фойдалары болмогъонлары бла байламлыдыла. Энди инсан кыйын саусузгъа (биринчи кауумгъа кирген сакъат, сакъат сабий, врачны оноуу бла кыралыргъа тийишли 80 жылдан обадан адам) къарой эсе, аны фойдасы болмагъанын законлу сылтаугъа саналлыкъды. Жангызда бир излем: ол къаршы жууугъу болургъа керекди. Къаршы жууукълагъа эр бла кыатын, сабийле, къарындашла, эгечле, аппала бла аммала, туудукъла саналадыла. Адамла бир бирге жууукъ жетгенлерине шагъатлыкъ кыгъытла да изленирикди, сёз ючюн, юйор кыралгъаныны неда сабийле туугъанларыны юсюнден.

Дагъыда эсгертиу: саусузгъа къарагъан кезиуню эсеплеуню жорукълары да тюрленгенди. Ол кезиу 10 эм ондан кёл айгъа дери созулгъан эсе, заявительни не оз да фойдасы болгъаныны юсюнден (8 МРОТ) кыгъыт сурамлайды. Ол болжал 10 айгъа дери жетмеген эсе уа, эм гичте фойда инсан законлу сылтау болмай тургъан айларыны санына кёре тергеледи.

Адам кыаида жашагъанына да кыраллыкъды. Бу айдан бошлап фондну бёлую заявляенияны берген адам кертиси бла да кыайсы регионда тургъанын тохташдырады, сора пособияны жашау этерге керекли ахчаны ол жерде эм аз ёлчмине кёре санайды.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

Журналист тобешиуле

Жайлыкълагъа чырмаусуз жюрюрча онгла кыурай

Бизни республикада жайлыкълада жолланы узун-лукълары тёрт жюз километрден артыкъды. Аланы жарымындан асламысына Элбрус жол управление къарайды. Бу биригуюню ишини, анга таматалыкъ этген Ахматланы Мурадинни юсюнден журналист Борис Бербеков жазгъанды.

Управление кыурагъанлы бери, ол а 2005 жылда ачылгъан эди, анга уста жолчу **Ахматланы Мурадин** таматалыкъ этеди. Сынамлы оноучу, туугъан Басхан тарында хар жерни билген Мурадин Магометович районда элзеден чаллыкъларга элтген жолла ючюн жууаплыды. Андан сора да, Управление Минги тауну этеклеринде туризм эмда альпинизм объектлеге элтген жоллагъа къарайды.

Бюгонлюкде республиканы башчылары таулада таза эмда хайырлы продукция чыгъарган малчылыкъны айнытыугъа улуу эс бурадыла. Аны себепли жайлыкъларда май айдан бошлап кюзню ахырына дери ишлеген мюлклеге артыкъда бек керек болган жол инфраструктурагъа да энчи магына бериледи.

Бюгон управленияде 22 адам ишлейди: бульдозерле, грейдерле, ауур жюк ташыгъан улоулада ишлегенле, жолчула эм башхала. Ала болушлукъ изленген хар жерге да мычымай жетерге керекди, – дейди Мурадин Магометович.

Жайлыкъларга элтген жолланы кьоркьуусулукъларын жалчытуу бла байламлы ишде кёл тийгъычла тобеидыла. Нек дегенде таулада хауа бир кюнюн ичинде окъуна бир нечча кёр толенеди. Сёз ючюн, быйыл жауунала жолланы тозурагъандыла. Сора ауузлада кьоркьуулу участкала бардыла да, алада тутучу кьоруулаучу затла эмда бетон багъанала орнатыргъа, кеслерине да дайым кырап туургъа керекди.

Хар кюн сайын кёз-кыулакъ болургъа эмда къараргъа тийишли бек кьоркьуулу участкала да бардыла. Малчыла бу жолла бла сау кюнюн жюрюйдюле, аны себепли аланы сауулукълары эм кьоркьуусулукълары жолчуланы ишлери бла байламлыдыла.

Бизни Ахмат улу бла ушагъыбыз тенгизден эки минг метрден аслам бийикликде баргъанды. Жайлыкъларда иш кыйнагъан эмда кёл бичен этилген заманын кезиунюде Элбрус, Басхан, Зольск эм Чегем районланы ол тийрелерине кёлпе барадыла.

– Андан сора да, бизни районда кёл эл мюлкпе къой-

мюлкно таматасы Балаланы Арсен да шагъатлыкъ этгенди.

– Биз жайлыкъларга майны ахырында – июнуну алпында чыгъабыз. Ары дери уа мында хар неда хазыр болады. Ол санда жерлерибизге элтген жолла да – ала бла биз кыурулуш материалла, аш-азыкъ, сютноу сууутхан оборудование эм орунла ташыйбыз. Энишге уа сют, бишлакъ, кыямкакъ, айран, эт жиберибиз. Ма аны ючюн кьоркьуусуз эмда тынгылы жолла малчылагъа бек керекди. Мурадин Магометовичге эмда аны бла бирге ишлегенлеге дайым болушукъ эм себеплик этип тургъанлары ючюн улуу ыспас этерге тийишлиди, – дейди Арсен.

Мени бла бирге ары КъМР-ни жер эмда ырыскы бла байламлы халланы министрини болушлукъчуусу Аскерби Юанов баргъан эди. Ол жайлыкъларда инфраструктура ючюн жууаплыды, министерствону, толтуруучу эмда жер-жерли самоуправление органланы, сора ресурсла бла жалчыхан организацияланы араларында байламлыкълар кыйиматлы болууларына къайгырады. Министерство эмда сагъынылгъан Жол управление бирге бардыргъан ишге малчыла бийик багъа бередила.

Бу биригюде жыл санлары жетген специалистпе болгъанына, усталыкълары тёлөден тёлөгө беруу тёре уа юзюлгенине Мурадин Магометович бек жарыйды.

– Жолчула эм изленген усталыкъланы санында болургъа кереклисине ишексизме, – деп чертеди Ахмат улу. – Алай, жарысугъа, кадрланы жангыртыу шёндю артыкъ дююн бармайды. Хау, бизни ишибизге къарагъанда, тау этекледен ол кыйыншыракъды. Аны ючюн кыарыулакъ, кеслери да уста жаш адамла керекди. Башха чурум а олтукъ бла байламлыды: бульдозерге кыуярча бир литр дизельни багъасы 100 сом эмда андан аслам болады. Управлениени биржыллыкъ бюджети уа миллион бла жарым сом эсе, андан ючден бири олтукъгъа кьоратылады. Иш хакъгъа, техника кереклеге, башха затлагъа уа жаланда бир миллион сом кылады. Алай дагъыда малчыланы излемлерин ангылап, тау жоллагъа къарамай кълалмайбыз. Бизни алаамат, таза аш бла жалчытханлагъа угъай дегре жарамайды.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Итиниулук

Китапханала — маданият ёсюню аралары

Ол жаны бла Т. Мальбахов атлы миллет китапхана да иги ишлейди. Анда «Шувъхла арасында» деген клуб барды. Жайны узунуна сабийле солугъан, кеслерине бакъдыргъан жерлеге жюрюйдюле. Сёз ючюн, «Радугада», Ата-жукъин лагерде болгъандыла. Бу кюнде уа Республикалы сабий медицина клиника арадагъы Госпиталь школа «Окъуйбуз, билебиз» деген аты бла баргъанды тобешиу. Сабийле сыйген китапларыны жигитлерини орунларында болгъандыла, роликлеге, мультфильмге къарагъандыла. Аллай тобешиуле жаланда шахарда угъай, битеу да республикада барадыла.

Бу кюндеде Тырныаузда Отарланы Саид атлы ара библиотекада да малкъар халкъны адет-тёрелерин сакълаугъа аталган тобешиу болгъанды. Аны Элбрус районда Малкъар маданиятны айнытыу арасы кыурагъанды. Ол ара бу библиотеканы мурдорунда ишлегенли бир кыаум жыл болады. «Маданиятны юсю бла юйретиу» деген чакъырыуу бла ишлеген жаш адамланы хар проектлери ёсе келген жашчыкъланы бла кызычыкъланы бизни тарых жолубуз, тин эм мюлк хазнабыз бла шагъырей этмуге аталады.

Бу жол кьонакълар бу сыйлы, китап иелик этген жерде малкъар тойда келинчикни юйге кийириу адетни бардыргъандыла. Аны башындан, кьолларындан, белинден да алган беш жаулукъну магъаналарыны юсеринден да тынгылы айтылгъанды анда. Аланы хар бири жаш тиширууну неге юйретгенлерини, чакъыргъанларыны, дагында жангы келинни намысы-сыйы бла байламлы затланы юсеринден кьонакълар да айтхандыла оюмларын. Аллай шартланы алдан билген кыыз, жаш да кыурагъан юйюрлеринде жаражуулукъну сакъларыкъларын белгилегенди Элбрус районда Библиотека системаны таматасы Тебердланы Лейля.

Ол айтханнга кёре, жай солуу айлада библиотекагъа сабийле сыйюп келедила.

Республиканы китапханаларында ишлегенлеге солуу болмагъанын аланы тохтамай этген ишлери кёрютюп турады. Ала таматала, сабийле бла да не заманда да магъаналы, эсде кълалыкъ тобешиуле бардырадыла. Сёз ючюн, жалаанда бу кюнлени алсакъ, Нальчикде Б. Пачев атлы китапхананы ишчилери «Радуга» атлы реабилитация арада намысны, адет-тёрелерибизни юсюнден дерс бергенди. Ызы бла 48-чи номерли сабий сатта «Таты ашлары планеталары» деген китап жолочулукъну бардыргъандыла. Анда сабийле кыарыулу, сауулукъ болуп ёсерча, алагъа не ашаргъа керек болгъаны айтылгъанды.

Ала анда, окъугъандан сора да, чыгъармачылыкъ мастерскойлада ишлейди, краевед викториналагъа, театр оюналагъа кыатышадыла, алай бла заманларын хайырлы ётдюрөдиле.

Былайда бу системада ишлеген библиограф Тохаланы Светлананы, башха шахар библиотекаланы таматалары Нина Постникованы бла Хочуланы Фатиманы, китапханачы Лейла Костинаны да сагъыныргъа тийишлиди. Ала жаш артистлени юйретедила, алагъа не тюрлю онгла да кыурайдыла, кёл этдиредила. Жетишимле бары да андан

келгенлерин ата-анала, сабийле, къарагъанла да ангылайдыла.

Ата-аналаны юсеринден энчи айттыргъа тийишлиди. Ала жалаанда сабийлери кыалай ойнагъанларына, неге юйренгенлерине къараргъа келмейди бери – ала болулай ишлени кыурагъа болушадыла, бола турган ишни юсюнден кеслерини оюмларын айтадыла, жашау сынауларын эсгерип, аны юсю бла да юйретедила ёсе келген тёлуюн.

«Ата-анала не заманда да хазырдыла бизге болушгъа. Нек десенг ала сабийлерине

миллет маданият бла байламлыкъ кыалай керек болгъанын, аны билиуню жашауда магъанасын да кимден да бек ангылайдыла. Сабийни иш дуниясын маданият жаны бла бай этиуде окъуу ишни, юйретиуню да улуу хайырларын алдан окъуна ангылап, бизде баргъан былайлай жыйылуаны кыурауда билеклик этгенлери ючюн алагъа энчи ыразылыгъымы айтыргъа сеюме», – дейди Лейля Назировна.

Оюннга къарап бошагъандан сора да, иги кесекни чачылмай тургъандыла китапханаларга келгенле. Миллет адет-тёрелени юсеринден сабийлени сорууларына жууап этер, башха айтыр затлары бар эди аланы. Баям, аллай, сансыз болмагъан адамланы хайырларындан юзюлмей барады тёлюлени араларында байламлыкъ минг жылла бла. Аны бла бирге хар бир сабийни да инсан кыуралыуу былай кёрюмдюлю ишледен, миллет, тукъум тамырларын, адет-тёрелерин билиуден башланады.

Тырныауз шахарны, Элбрус районну саулау да жержерли библиотекаларында адабият ингриле, жазычула, поэтле бла тобешиуле, мастер-классла, сейир лекцияла, жылуюлу ушакъла, бу башында айтылгъанча тобешиуле дайым баргъанлай турадыла. Ала ата-бабаларыбызны жашау ызлары, минг жылла бла сюрмеленгенген адеп-кыылыкъ философиялары, маданият излемлери бла шагъырей болургъа онг бередила.

Китапханачылары быллаи ишлерине къарагъандан сора, бир кертти оюмгъа келесе: бусагъатлада библиотекала, жалаанда китапла жыйылгъан жерле болуп кълалмай, халкъны тарыхын, адет-тёресин, кыылыкъ хунерин да сакълагъан кертти маданият аралагъа айлангъандыла. Китапханачыла ол сыйлы да, жууаплы да жумушну айыпсыз толтурадыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

рын игилендирирге болушхан процедурала керекди. Бу солуу юйде аланы толусулнай тапдырадыла.

Солугъанлагъа аш-суу хазырлагъан быллаи жерледе 40 жылдан аслам ишлеген

ашарыкъланы солугъанланы аш-суу тепселерине салгъан официантды.

Минерал суулада жууунган жерде медреса Шахманланы Аишат Москва областны Жукховский шахарындан

келген Александр Новожиловха процедураны алыргъа болушхан кезиунюне барып кыалдык. Аишат Долгинецкеги солуу юйдеде ишлеп келгенли 45 жыл болады. Алай ол адамланы сауукъларын игилендирирге себеплик этген ишден эрикмейди.

«Маяк» санаторийде бир жолгъа 150 адам солуйду. Москвачы Вита Черняк бла Ярославль шахардан келген Наталия Маняцева (суратда онгдан солгъа) путёвкелары бу солуу юйде болуп, алай танышхандыла. Ала, сауукъларыны игилендиргенден сорада, мында жангы шувъхла табып кетерикдила.

Суратланы **МАМАЙЛАНЫ** Алий алгъанды.

Чемерликлерин, чомартлыкъларын да, кыызгъанмай, тѳгерекеге жая

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Бийик тау-геофизика институту таматасы Беккиланы Мухтар а, бу ишни кырагъанлагъа ыразылыгъын билдире, чемпионатха кыатышханланы барысына да кѳкюреклерине тйорерча энчи белгиле жарашдырылгъанларын айтханды. «Бу иш жашауубузну айныуун кѳргюзтген бир шартды», - деп, эсинде кыалган бир кюлюлю хапар да айтханды: «Бир жол таулагъа илму жумуш бла барып, энишге тошюп келе, Жылы-Сууда бир кафеге киребиз. Мен хумужу хычинле берилерин тилейме. Анда ишлеген тиширюу а, манга тюрслеп кыарап: «Хумужу хычин керек эсе, Малкыаргъа бар, бу а Кыарачайды», - дейди».

ТАТЫУЛАРЫНА – ЭНЧИ ЭС

Андан сора хычинлеге усталаны эришюлери башланады. Ала хазырларыкь хычинле, биринчиден, 20- 24

гъандыла. Аланы хазырлагъанла ала бла сыйлай туруп, ала неден этилгенлерин да айтхандыла.

ТОЙ-ОЮН

Хычинле жарашдырыла, бишириле тургунчу, сахнада жырчыла, тепсеу кыауумла, ол санда Хасанияны Маданият юйюню «Минги-Тау» юлюлю сабий тепсеу ансамбли, «Басият» той-оюн кыауум, Сотталаны Кыаншауну атын жюриютген «Эльбрус» ансамбль-ле тепсегендиле, КъМР-ни маданиятыны сыйлы кыулыкъчусу Мусукаланы Руслан, Хаджиланы Мадина, Анастасия Вера, Марианна Казанова, дагыда башхала жырлагъандыла. «Алидэн» шоу кѳргюзтолгенди.

УСТАЛА

Экинчи кюн ашханаланы келечилеринден онусу эришгендиле. Ала ары дери тынгылы айырыуладан ѳтгендиле – хычинлерин жашыртын

лам болдурган Мокъаланы Гульнара, КъМР-ни маданият министрини орунбасары Мызыланы Аубекир.

Эришюлеге уа «Азимут» «Нальчик», «Караван», «Столица», «Жасмин», Кауар Коир, «Джамия», «Тамга», «Дудукуш», «Идарей», «Анисе» кыонакь юйледе бла ашханалада ишлегенле кыатышхандыла. Аланы алгышлай, Чеченланы Бисо абызы-рамазгъа, ашыкьмазгъа, ишлерин

аладан изленген чекледен чыкьмай тамамларгъа чакьыргъанды. «Сиз бу чемпионатха тошгенигиз бла окьуна да хорламлы болгъансыз. Алайды да, алгъа таукел барыгъыз», - дегенди.

Профессионалла эрише тургунчу, сахнадан республикада атлары айтылган жырчыларыбыз жыйылгъанланы ариу ауазлары бла кыуандыргъандыла. Жаникаланы Эльдар, Жаболаны Замирлат, Анзор Хусинов, Ауэс Зеушев, Нурлан Джамадинов, Атырзаланы Эльдар, Холамханланы Кыайсын, Тюменланы Жаннет, Урусланы Лейля, Байсолтанланы Инара, дагыда кѳп башхала усталыкъларын аймагъандыла.

ХОРЛАГЪАНЛА

Профессионалланы араларында биринчи жерге - «Караванны», экинчиге - «Джамияланы», ююнчюге да - «Анисе» аш этиучюлери чыкьгъандыла.

Конкурса кеслери алларына кыатышханланы араларында уа Темукчуланы Амина, Кючмезланы Диана, Марина эм Юля айырмалы болгъандыла. Темукчуланы Амина уа «Заман» газетни редакциясыны келечиси болгъанын белгилерчады.

Чемпионат башланьырда бир нѳнча кюн алгъа уа хычинни юслеринден эм иги роликлени конкурсу болган эди. Аланы сайлау а Интернетде баргъанды. Жамуатны оюмунда керек, 8-чи номерли мектепни 5-чи классыны окьучусу Холаланы Муратны кызы Мариямны ролиги эм игиге саналгъанды. Анга диплом бла бирге Кыулийланы Кыайсыны «Жорт, жорт, кыулуу!» деген китабын эмда сегиз минг сом берилгендиле.

СЫЙЛАНЫУ, КОНКУРСЛА

Чемпионат баргъан эки кюнню ичинде кыонакьла эрикмезча, таулу хычинле, лѳкьумла бла сыйланьырча, тау адет-тѳреле бла шагьырейленирча да онгла кыуалгъандыла.

Бу жол бир да болмагъанча кѳп адам келген эди. Аланы араларында Судандан кыонакьланы да кѳрюрге болукъ эди. Майданын ортасында жашил талада сабийле, абадана да, бирлери сыйлана, башхалары хапар айта, ююнчюлери да тѳгерекге кыарай, оттура эдиле. Алайда «Башюрюнү эт юйюнде» ишлегенле гитче художниклеге саугъала бергендиле.

Андан сора да, бургер ашау жаны бла эришюу да кыуалгъанды. Анга кыатышханланы алларына онушар улуу бургерле салгъандыла. Бек кѳнюн «тѳрт бургерни эмда бешинчини бир кесегин ашап, бир кыыз хорлагъанды. Анга саугъагъа сосискала (беш килограмм) бергендиле.

Майданда миллет кийимле кийген жашла бла кызыла кѳп эдиле. Шахарны кыонакьлары ала бла суратха тошѳрге ашыгъа эдиле.

«Кыуанч» кафеде ишлегенле уа

эки кюнню ичинде чемпионатха келгенлени лѳкьумла, бишлакь, татты эмда гара суула бла сыйлап тургъандыла. Хычинни усталары да конкурс бошалгъандан сора, кыонакьлагъа да хычинле этип бергендиле. Лѳкьумла, хычинле ашаргъа сыйгенлени да саны иги кѳсек эди. Аланы тизгин сыйгенлери бѳш-алты метрге дери жетгенди. Мороженоени, татты эмда гара сууланы кѳп тюрлюлерин, юзмез-

Холаланы Мариям.

де биширилген кофени да сатып алып, стол артына тап оттуруп ашаргъа, ичерге да онг болгъанды.

КЪОНАКЪЛАНЫ ОЮМЛАРЫ

«Шимал Кавказда быллап байрамны биринчи кере кѳреме. Нечки ариуул ол, хар зат да тапды, хычинле уа - бек ала-матла. Бу чемпионатны кыурагъанла, бардыргъанла да сау болсунла, юлгоге алырча ала-мат иш болгъанды. Мен кыйда болсам, кыйда айланам да, хар кимге да айтыркьма муну юсюнден. Хычинлени уа асыры жаратахымдан, юйюме барсам, излеп туурму деп кыркьма», - дегенди москвачы, Владивостока академиялы краевой театры баш режиссеры, бусагъатда Малкыар драма театрта Достоевскийн «Дядюшкин сон» деген чыгъармасын сахнада сала турган Вадим Данцгыр.

Судандан келген Исмайл да бизни республикада бийик билим алгъанды, Кыулийланы Кыайсыны чыгъармачылыгыны юсю бла кандидат диссертациясын кыоруулагъанды. Аны юй бийчеси да мында КъМКЪУ-да окьугъанды. «Сабилерибиз да Кыабарты-Малкыарда туугъандыла. Бу чемпионатны биринчи кере кѳреме, керти да бир ала-мат байрамды. Сабийле уа хычинлени бек сюедиле. Хар ким да бизни жашчыкъларыбызны кыюнларына алып кыубултадыла, саугъала бердиле, сыйлайдыла, ала бла суратха тошѳдиле. Хар зат да бек хычуунду, ала-матды», - дейди ол, кыуанчын жашырмай.

«Мен «Маяк» санаторийде солуму. Эрттен азыгъымы да ашамай келеме хычинле ююн. Эки хычин бергендиле, аланы тауасалырма деп да билимейме, алай татыуларын а жаратып турама», - дегенди Москвадан келген Людмила.

Хычинлени татыуларыны, чемпионатны да кыуалыуун юслеринден махтау сѳзле айтханла дагыда кѳп эдиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Унутулмазлыкь

Тепсеу бирликни кыууанчын сынапхангь

КЪМАССР-ни халкь артисти Сотталаны Кыаншау 1991 жылда Нальчикде «Элия» атлы биринчи сабий тепсеу кыауумну кыурагъанды. Ол арта кыярал магъаналы да болгъанды – анга «юлгюлю», «халкь ансамбль» деген сыйлы атла берилгендиле. Ол кыуалгъанлы быйыл 35 жыл болады.

Ары кѳп сабий жюриогенди. Алгъа аланы Кыаншау бла бирге Кыудайланы Мухтар да юйретгенди. Ол заманланы эсгѳре: «Элиячыланы асламысы таулу жашчыкьла бла кыызчыкьла эдиле. Мухтар миллет тепсеулени юслеринден китап жазгъан эди да, аны да юлѳшген эди бизге, кыалай кымылдаргъа керек болгъаныбызны юйрете. «Балкарида» тепсѳрге хазырланганбыз барыбыз да, аны гитче кыаууму «Элия» болуп, аны репертуарын кыайтаргъанбыз. Бир кесекни бизни бла Ахѳбеккланы Аслан бла Расул Багиров да ишлегендиле. Онеки жаш бла кыыз кыауум болгъанбыз. Арта экиге бѳлѳнген эдик. Кыудай улу «Асса» деп атагъанды жангы тепсеу кыауумуна. «Голлу», «Чолпа», «Абѳзех», «Хардар», тюз тепсеу да кѳргюзтгенбиз кыарауулагъа. 1994 жылдан башлап, кѳп эришюледе болгъанбыз. Сѳз ююнчю, «Танцы над Эльбрусом», «Эрирей» деген фестивалыда белгилли тепсеу кыауумла бла тѳнч кыкьгъанбыз сахнагъа», - дейди Хутуиланы Анжела.

Ол тепсеу кыауумда Зокаланы Теймураз, Малкыарланы Фатима, энчи аскер операцияда жигитлиги ююнчю Жуков орден бла саугъаланган офицер Гылыланы Ибрагим, Бечелланы Ляна, Гайыланы Жамия бла Лейля, Керимланы Аслан, КъМР-ни сыйлы артисти Мирзоланы Мурат, Глашланы Лейля да бардыла. Шауаланы Мариям, Ахматланы Марина да тепсегендиле ала бла.

Башында сагъынылгъан кызыла бла жашла бу кюнледе Зокаланы Теймуразны юйюнде тобѳшгендиле. Анча жылы ичинде эгѳч, кыарындаш сѳзимлерин таз эмгенлери, тепсеу аллай онгла да бергени айтырдыла алагъа махтау. Аланы эсгериулерине сыйлоп тынгылагъанма. Кимни анасы, кимни атасы, кимни ахлусу элтгендиле ары, сабий ансамбль кыуалгъанын эшитип. Арта ала окьугъан жерлеринде да тепсегендиле, школларыны бетин чыгъара. Жарау этер жерлери уа алышына турганды. Бирде Малкыар театрта, бирде «Долина нарзанов» санаторийде, бирде «Родина» кинотеатрта неда юйле ишлеген комбинатда... кѳп жерледе излегендиле кеслерине мекям.

«Ансамбль кыуала башлагъанда, анамы Малкыар театрта ишлеген эгѳчи чакьыргъанды. Кертисин айтханда, мен спортха жараулу эдим – биз барыбыз да тукьумда былай кыатангы адамлабыз, кесим да кыарылу сабий болгъанма. Болсада тепсеуда, спорт да мен сыйлоп этген затладыла. «Балкария» уа бизге юлюп эди. Жети жыл тепсегенме «Элида», - дейди Зокаланы Теймураз.

Кыыйын, жуауалы кѳзиуле да болгъандыла. Сѳз ююнчю, ансамбль «юлгюлю», «халкь ансамбль» деген атлагъа тийишли болур ююнчю, бек кыаты хазырланганларын айтадыла жашла бла кызыла. «Анам жырчы болсам сыйгенди. Кыулбайланы Людмилагъа жюриогенме. Алай мен тепсѳрге сыйгенме. Гылыланы Ибрагим, Мурзаланы Зухра бла мен бирге окьугъанбыз школда. Бирге жюриогенбиз «Элиягъа». Сотталаны Кыаншауну, Токумаланы Борисни да кыыйыларын унутмайма. Тепсеу бизге бирлик кыуанчын сынар онг бергенди», - дейди Малкыарланы Фатима.

Кызыла, жашла да бирден айтханга кѳре, ала, алгъаракь келип, «Балкария» ансамбльны репетицияларына кыаргъа сыйгендиле, анда тепсѳрге мурад этгендиле. «Бирде дѳслеримден кыачып окьуна жюриогенме ары. Анам аны бла кыоркьханды – репетициягъа иерик тойюлме деп. Ол бек улуу жаза эди манга. Коллектив жарашылу болгъанды. Концертлеге иги хазырланьыргъа юрѳшгенбиз. Иги устазларыбыз болгъандыла», - дейди Бечелланы Ляна.

Эгѳчле Гайыланы Жамия бла Лейля бюгон тепсеуден узакъдыла – бири пенсия фондда, бири уа устаз болуп ишлейдиле. Ол жылану уа сыйлоп эсгередиле. Ахлулары Мисирланы Жамалгъа аланы ары элтгени ююнчю ыразыдыла.

«Эсимдеди, ансамбльге «халкь ансамбль» деген ат ататыр ююнчю, Кыаншау бизни

ыргъанды ары. Кертисин айтханда, мен спортха жараулу эдим – биз барыбыз да тукьумда былай кыатангы адамлабыз, кесим да кыарылу сабий болгъанма. Болсада тепсеуда, спорт да мен сыйлоп этген затладыла. «Балкария» уа бизге юлюп эди. Жети жыл тепсегенме «Элида», - дейди Зокаланы Теймураз.

Кыыйын, жуауалы кѳзиуле да болгъандыла. Сѳз ююнчю, ансамбль «юлгюлю», «халкь ансамбль» деген атлагъа тийишли болур ююнчю, бек кыаты хазырланганларын айтадыла жашла бла кызыла. «Анам жырчы болсам сыйгенди. Кыулбайланы Людмилагъа жюриогенме. Алай мен тепсѳрге сыйгенме. Гылыланы Ибрагим, Мурзаланы Зухра бла мен бирге окьугъанбыз школда. Бирге жюриогенбиз «Элиягъа». Сотталаны Кыаншауну, Токумаланы Борисни да кыыйыларын унутмайма. Тепсеу бизге бирлик кыуанчын сынар онг бергенди», - дейди Малкыарланы Фатима.

Кызыла, жашла да бирден айтханга кѳре, ала, алгъаракь келип, «Балкария» ансамбльны репетицияларына кыаргъа сыйгендиле, анда тепсѳрге мурад этгендиле. «Бирде дѳслеримден кыачып окьуна жюриогенме ары. Анам аны бла кыоркьханды – репетициягъа иерик тойюлме деп. Ол бек улуу жаза эди манга. Коллектив жарашылу болгъанды. Концертлеге иги хазырланьыргъа юрѳшгенбиз. Иги устазларыбыз болгъандыла», - дейди Бечелланы Ляна.

Эгѳчле Гайыланы Жамия бла Лейля бюгон тепсеуден узакъдыла – бири пенсия фондда, бири уа устаз болуп ишлейдиле. Ол жылану уа сыйлоп эсгередиле. Ахлулары Мисирланы Жамалгъа аланы ары элтгени ююнчю ыразыдыла. «Эсимдеди, ансамбльге «халкь ансамбль» деген ат ататыр ююнчю, Кыаншау бизни

юч кюнню хазырлагъаны. Ол 1999 жыл болур эди. Ол гала-концерти ачкан да, жашан да биз этген эдик. Ол даражалы атны да алгъанбыз», - дейди Керимланы Аслан.

«Жылыны юйретючюсю эришюде хорлагъан Глашланы Лейля: «Тепсеу бизни кеси аллыбызгъа оюм этерге юйретгенди», - деп белгилейди.

Мирзоланы Мурат а Сотталаны Кыаншауну бла

Токумаланы Борисни кыолларында тепсеп башлагъанды. «Элида» 1992-1998 жыллада тепсегенден сора, «Балкария» фольклор-этнография кыярал ансамбльге кѳчгенди. Анда КъМР-ни сыйлы артисти деген сыйлы ахча да тийишли болгъанды. Солугъа кетгенден сора уа, сабийлени «Эльбрусомиде» юйретип башлагъанды.

Бюгон тепсѳрге сыйген, кѳзю-кѳзю келген тѳлѳлени «Балкарида» тепсеген жашла бла кызыла юйретедиле. Сѳз ююнчю, Хасанияда «Басият» атлы юлюлю тепсеу кыауум ишлегени жыйырма жылдан атлагъанды. Ол кыайдан да махтаулу болуп келгени дайым эллилени кыуанчларыды. Анга КъМР-ни сыйлы артисткасы Жаболаны Анжелика таматалыкь этеди. КъМР-ни сыйлы артистлери Кыарчаланы Рая бла Горойланы Жамбулат а «Эльбрус», «Асса» тепсеу кыауумлада бардырадыла устазларыны сыйлы ишлерин. Тырныаузда - «Эльбрус», Ташлы-Талада - «Ассалам», Нальчикде - «Кавказны ѳхтемлиги», Кѳнделенде - «Жарыкь таула», башха элдеде-жерледе да бардыла бюгон сабий тепсеу кыауумла. Кызыла, жашла алада, тепсегенден сора да, жарашылулыгъа, тенглик жюриютюрге юйренедиле, миллетлерини маданият тамырларын биледиле. Элиачыла, ѳмюрге кыарындашла, эгѳчле табадыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Мадар

Солугъангыла, саулу къларын кючлегендиле

Быйылны башындан бери Нальчикде «Звѳздочка» санаторийде 750 окьучу саулу къларын кючлерге онг тапхандыла. Аладан 180-ни энчи операциягъа кыатышханланы сабийлеридиле. Быллап амал аскерчилени сабийлерине «Ата журтну кыоруулачулары» фонд бла байламлыкьда бардырылган программагъа кѳре тапдырылады.

Саулай алып айтханда, сабийлени 75-си бизни жерлѳшербиздидиле, 105-си да Шимал Кавказны башха субъектлеринден келгендидиле. Ала солугъан эм саулу къларына бакьдыргъан кѳзиуде специалистле хар сабийге энчи программа кыурагъандыла. Анга кѳре аш-суу бла тынгылы жалчытуудан башлап, массаж, гимнастика, физиотерапия эм башха

процедурала да этилирлерине аслам эс бурулгъанды.

Мында жыйырмадан артыкь кюнню ичинде окьучуланы саулу къларын кючлеуден сора да, школ программагъа кѳре окьутурча мадар этиледи эм маданият, билим беру жаны бла да тюрлю-тюрлю акцияла бардырыладыла. Саулай алып айтханда, быллап комплекси амал саулу къларын игилендиргенден тышында, билимлерин да ѳсдюрюрге онг бередиле.

Эсге сала айтсакь, жылыны ахырына дери СВО-гъа кыатышхан аскерчилени сабийлеринден энтта да 40-дан артыгъы солурча келишим этилгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Кавказ Фест-2026

Айныууну институту Кавказ.РФ бла КъМР-ни Правительствосу Минги тауну тийресинде кыурагъан «Кавказ Фест-2026» байрамгъа битеу Россейден кыонакьла келген эдиле.

Жауун жаугъаныкьыгъа, ала Европа-

ны бек бийик тауун кѳрюрге сыйгендиле эм канаткала бла Минги тауну кыарауу майданчыкъларына чыкьгъандыла. «Мир» станцияда юга дерсле бардырылгъанды. Ызы бла курортда чыгъармачылыкь эм билим беруи майданла

Минги тауну этезинде – тюрлю-тюрлю ашарыкъланы кѳрмючю

ачылгъандыла. Дагыда фестивалыгъа кыатышханла «Мир» станцияда сурат ишлерге юйренгендиле.

Табигъатда суратла ишлеу бара тургъанда, башхала уа лекциялагъа тынгылагъандыла: Минги тауда эм битеу Кавказда туризмни айныу жоллары тинтилгендиле. Ол заманда Азауда уа кыонакьла миллет ашла бла шагьырейленгендиле. Къонакъланы араларында узакъдан машинала бла келгенле аз тойюл эдиле: атала-анала сабийлери бла. Кузбассдан келген Сергей бла Анна Фролова былай айтхандыла: «Мир» станциягъа кѳтюрюлген эдик, алай Минги тауну булутла жабып тургъанын кѳргенбиз. Багьм, кышыда кыайтып келиик болурбуз, лыжа спорт бла кюрѳшбиз да, кыар жаугъан заманда

мында учар умутлубуз. Минги тауну тийресинде кыаллай бир зат кыуалгъанды туристлеге, сау болугъуз! Бизде Сибирьде Шерѳгеш курорт да сиздѳча айныса, бек кыуаныркь эдик!»

Ингирде уа гала-концерт болгъанды. Шимал-Кавказ федерал округну артистлери усталыкъларын кѳргюзтгендиле. Аланы араларында – Жаникаланы Эльдар, Султан Хажироко, Астемир Апанасов. Фестивальда кыарауучланы бек кыуандырған а Россейни сыйлы артисти Дима Биланы жырлары болгъандыла. Азауда аякь салыр жер жокь эди. Дима Билан, белгилисича, Кыабарты-Малкыарда ѳсгенди, музыкада биринчи атламларын да мында этгенди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Эришиу

«Миллетни ёхтемлиги» гезен атха кимле тийишлигиле

«Миллетни ёхтемлиги-2026» сауғаа ючюн битеурсей эришиуню регионла аралы кезиюнюе кьатышыргъа сойгенледен заявланы алыуну болжалы тауусулургъа алай кѣп кьалмагъанды. Анда хорлагъанланы атлары 8 октябрьде белгили боллукьдула. Аланы сауғалау а Нальчикде Къырал концерт залда ётерикди.

Аны юсюнден айта, Маданият фондну таматасы, конкурсну регионла аралы кезиюню къурау комитетини келечиси Семенланы Люаза былай чертгенди: «Россейни кючю кѣп миллетлени араларын айырмай сакълаудады, ала, торлю-торлю тиледе сѣлешгенлерине, адет-тѣрелери, динлери башха-башха болгъанларына да къарамай, бирликни бузмай, келишиулюкте жашау этедиле.

Миллетлени маданият торлюлюклери уа кийген кийимлери, халкъ жырлары, аш-азыкълары неда тѣрели байрамла бла чѣкленип кьалмайдыла. Ана тил, тарых магъаналы шартла, юйор энчиликле, кичилени абаданлагъа хурмет этиулери, кьолдан усталаны ишлери, бир бирге билеклик этиу эмда тѣлоден тѣлогѣ ётоп баргъан багъалы хазнала – барысы да ол тор-

люлюкте киредиле. Конкурсха да ол ишлени тамамлагъанла кьатышыргъа боллукьдула».

Люаза акъыл этгенден, адет-тѣре не ахшы да болсунла, ёсюп кѣлген тѣлоле аланы жашауда бардырмасала, ала унутулуп кьаллыкьдыла. «Биогонлюкте тѣлолени бирикдирген башламчылыкьла бютон бек керек болуп турадыла. Ала уа сабий ана тилин эшитирча, билирча, жаш адамланы юйорлерини, миллетлерини тарыхларындан халары болурча, торлю-торлю маданиятланы келечилери уа жамаут майданда бирге къарындашлача, эгечлеча тюбеширча этиу жаны бла проектедиле. Ала миллетлени араларында кѣпюр боладыла»,- дейди.

Къайсы миллетни да маданиятыны магъаналы энчилиги барды: ол адамгъа адет-тѣрелерин ангыларгъа

болушуу бла бирге башхаланы да ариу адетлерин бла тѣрелерин билирге жол ачады. «Къоншу миллетлени тѣрелери бла шагъырейленнгенде, «башха маданият» деген оюм тас болуп кетеди, олсагъат аллынга кеслерини маданиятлары, тарыхлары, макъамлары, байрамлары, юйор тѣрелери бла адамла келедиле. Алай бла араларында шухълукъ ушакъ башланады»,- деп оюмлайды Люаза.

«Миллетни ёхтемлиги» сауғаны Россейни халкъларыны Ассамблеясы къурагъанды. Аны баш магъаналы борчу миллетлени араларында келишиулюкню кючлендириуге, кеси ыразылыкълары бла игилик этгенле не къадар кѣп болурча этиудю, жамаут биригиулени ишлерин тирилтиудю, хар бирибиз да россейли миллетлени араларында бирлик сакъланырына къошумчулукъ этиудю.

«Шимал Кавказгъа бу иш бютон бек келишеди»,- дейди Люаза Магомедовна. - Жамаут жашауда кѣзге терк илинн-

ген проекте бардыла. Бир-бир ишлени уа магъаналары кѣп жылла озгъандан сора ачыкъланадыла. Сѣз ана тилин тѣрелерин сакълагъан устазланы, маданият биригиулени башчыларыны, торлю-торлю жамаут ишле къурагъан эмда башламчылыкьлагъа себеплик этгенлени, тарыхны унутула баргъан шартлары туура этер мурат бла тинтиу иш бла кѣрешгенле, миллетлени келечилери бирге ишлерча майданла къурау жаны бла башламчылыкьсла этген жаш адамланы юслеринден барды». **ХОЛАЛАНЫ Марзият.**

Тешикли къаядан Кюйюз чучхурлагъа

Энтта да келдим Тызыл тарына. Тансыкъ болуп бу ариу, сейирлик жерлеге. Бери бир келип, бу тамашалыкъ тийрелени кѣроп кетгенли, жорегим мында кьалгъанчады. Къызыл къаялары, чучхурлары, тарны эки жырлп баргъан Тызыл черегини жары.

Кѣпден бери кѣлмегемне, торселп къарайма тѣгерек-башха. Табиягъатда уллу торлениле жокьдула. Таула, къаяла, тѣшле, сыртла, алгындача, жерлеринде.

Бу тийрелени къалауурларыча, сир кьатып турадыла.

Тешикли къая да жериндеди. Асут заманга кюнню алтын таякълары аны ташларын кьызартадыла, жылуу бередиле. Башында тешиги да турады. Бу тийреге келген курсовойла алайда тохтайдыла. Къаяны чукуонда тешигине да къарай, кьатында суратха тюшедиле. Биз да ол тѣрени бузмадыкъ. Тешикли къаяны аллында суратха тюшоп, жолубузгъа тебиредик.

Жол нѣгерлерим бу тийрелеге биринчи кѣр келедиле. Ала Кюйюз чучхуру халарын эшитип, ары элпсѣнг эди, деп тилеген эдиле.

Тешикли къаядан Кюйоз чучхургъа дери уа жыйырма километр чакълы жол барды. Жол дегенде да, асфальты жокьду, зыгъыр жолду, жауунала, ыры суула ашап, башында сыйдамлыгыын кетергенди.

Къалай болса да, ашыкьмай барабыз. Нѣгерлерим тоямайдыла Тызыл тарны ариулугъундан: Чегет жанларында уллу къалын агъачла, бир-бир жерлеринде уа къая жухла кѣрioneдиле, узакъдан къарасанг, жашил боюлу къалын агъачны ичинде терезелеге ушайдыла. Бираз баргъанлай, Къабакъ жашагъан жерге жетебиз, Тызыл черекни онг жанында.

УФСБ

Урчуу почтачы

Экономика бузукълукьлагъа къажау оператив-излеу ишни бардыргъан кезиуде ФСБ-ны Къабарты-Малкъарда Управлениясыны келечилери КъМР-де МВД бла бирге Чегем районда почтаны бѣломлеринден бирини таматасы законнга келишмеген жумуш бла кюрешгенин тохташдыргъандыла. Ведомстводан билдиргенлерине кѣре, ол инсан бѣломню ахчасын кьымып, кеси сойгенича къоратханды.

РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де Следствие управлениасы Уголовный кодексни 160-чы статьясыны 3-чо кѣсегине тийишлиликде теролеу иш ачханды. Анга кѣре аллай бузукълукъ этген адам 6 жылгъа эркинлигден ктуру кьалыргъа боллукьду.

Къыйматлы тинтиуле

ФСБ-ны Къабарты-Малкъарда управлениасы КъМР-де МВД, Россейни МВД-сыны Шимал-Кавказ регионда ич ишле органларыны бла бѣлюмлерини болжаллы халда кьуралгъан оператив къаууму эмда Минеральные Воды шахарда таможня бла бирге бизни республикада быйыл 6 июльдан башлап 1 августха дери бир нѣнча рейд бардыргъанды. Аланы муратлары - аскер сауутланы эмда наркотиклени законсуз жюрюктенлени, право низамгъа бузукълукъ этген башха ишлени ачыкълау, сора изленген адамланы табыу болгъанды.

Алай бла, тинтиулени кезиулеринде аскер сауутладан юкюсю, торлю-торлю сауут керекледен 66-сы, наркотикледен 3,75 килограмм, адамны башынхайран этген кючлю препаратдан 660 грамм, белгилери болмагъан торлюледен 67 чулгъам эмда чагъыр продукциядан 700 литр сыйырлгъанды.

Юч жаны къалын агъач басып, кенг ариу тала. Бир заманда былайда эл болгъанды. Таш юйери, журтлары. Бахча ишлегендиле, мал тутхандыла, артда адамла Кѣнденленге кѣчгендиле.

Тызыл тарны аягъындан башына дери барсанг, сейир этмѣз жери жокьду. Къаялары, таулары, тѣшлери, ѳзенлерими дейсе. Кюнлюм бетлеринде уа терен кьоллары.

Арт кезиуде алагъа къараргъа бери узакъ жерледен окъуна кѣлле келедиле. Жангыз кѣлгенле да бардыла, аспамысы уа юйорлери бла. Ала Тызыл тарыны ариулугъуну юсюнден халарланы кеннгге жаядыла.

Алагъа къарай, окомларыбызны айта, бираздан Покияланы Рашитни къонакъ юйюне жетебиз. Кюнлюм бетни трактор бла кьаздырып, кенгертип, алайда къонакъ, аш юйле ишлетгенди ол. Бу тийрелеге кѣлгенле, ары къайтып, Рашитни юйдегиси хазырлагъан, бишлакъ, эт хычинлени татыуларын сынамай кетмейдиле. Бирер чѣмюч айранларындан да ичип, андан ары жолуучулукьгъа тебирейдиле.

Бизге да ала бет жарыкълы тюбейдиле. Жумушу-бузну айтхандан сора, Рашит кесини машинасы бла бизни ѳрге элтеди. Тызыл черегини жагъасы бла эки кьычырым чакълы баргъанлай, ол машинасын тохтатады. Къалын агъач. Ортасы бла суу келип, Тызыл черегине кьошулады. Аны жаны бла ѳрге жолчъкъ, аны бла бираз ѳрге баргъанлай, бир аламат сейирлик жерге чыгъып къалабыз, жомакълы жер десек да, ѳторюк боллукъ тийюлдю.

Уллу, тѣгерек, бийик отоугъа киребиз. Ал жаны - ачыкъ, кьалгъаны уа - бийик къая. Аны башындан энишге суу саркъады. Саркъады дегенде да, тоз да адам элек бла элегенча, ууакъ тамычыла болуп. Башындан келип, къаяны кабыргъасына тийип, андан да ууакъ болуп, кюз артындагыс жауунча себелей, тюбюне жетедиле. Бу сейирлик жерге Къартла чучхуру дейдиле.

Сора жаныгъан бир шорхагъа жыйылып, тѣш энишге Тызыл суууна чабадыла. Тоймай, ол ариулукьгъа къарап турлугъунг келеди, алай кетерге керекди. Ызыбызгъа тебиредик. Чучхуру артда кююп, уллу жолгъа чыкьгъаныбызда, нѣгерлерибизден бири: «Мени жорегим анда кьалды!» - дейди. Кертиси бла да, бу тийрелени бир кѣрген, дагъыда бери кѣлирге излей болур.

Къартла чучхуру уа деп нек атагъан болурла? Совет власть тохташдырылып, элдеде ара мюкikle кьуралгъандан сора, бу чучхуру баш жанында къартладан кьуралгъан кюш болгъанды. Аны ючюн аталгъанды бу суу секирмеге ол ат. Бурун аты уа Жашырын чучхур болгъанды, жолдан терениркеде болгъаны ючюн аталгъанды алайда. Тюзонлей юсюне бармасанг, кенгден кѣрюнмейди ол.

Жолуучулугъуз аны бла чекленип кьалмайды. Ызы бла Рашит бизни Чорт кѣпюрге бла Кюйюз чучхургъа элтеди. Алайдан километр бла жарым баргъанлай,

Андан сора да, федерал излеуде болгъан – 18, изленгенлени халкъла аралы тизмесине тюшген 7 инсан тутулгъандыла.

Рейдлени эсеплерине кѣре, РФ-ни Уголовный кодексини 222-чи, 228-чи, 234-чо эм 291 2-чи статьяларына тийишлиликде терслеу ишле ачыкланнгандыла, деп билдиргендиле КъМР-де УФСБ-ны пресс-службасынд.

Жутлукъ

Алтыннга алданнган хыйлачы

МВД-ны «Нальчик» управлениясыны келечилери оператив-излеу ишлени кезиунюде Басхан шахардан 38-жыллыкъ тиширыу хыйлалыкъ этгенгине ишекли болгъандыла.

Тинтиулени кезиунюде тохташдырылгъаныча, бу адам интернет бла (маркетплейс) алтындан эмда кюмюшден этилген экишер зат алыргъа умут этгенди. Заказны уа Нальчикде бѣлюмледен бирине ашыртханды. Ол келгенде уа, ташагъа кетип, багъалы затланы араларында алтынны юсюнде белгилени кюмюшеде болгъаннга алышханды. Сора жаратмагъан сылтау бла алтынны орунуна кюмюшден этилген затланы къайтаргъанды.

Талай заман озуп, товар сатыучугъа жетгенди. Ол а, хыйлалыкъ болгъаныны ачыкълап, аны ызына «Алышыннганды» деген жазыу бла жибѣргенди. Салыннган заран 21 минг 110 сом болгъанды.

Ишекликге тюшген тиширыугъа РФ-ни Уголовный кодексини 159-чу статьясыны 1-чи кѣсегине (хыйлалыкъ) кѣре терслеу иш ачылгъанды, деп айтылады КъМР-де МВД-ни пресс-службасыны билдириуонде.

Тызыл черекни сол жаны бла ѳте эди эски жол, тоз да къаяны ырыбыны бла. Аузуну эм тар жериди. Суу теренден барады. Чорт кѣпюр алайда орналыпды. Теринденди. Кырал чачылгъан заманда тьшындан келгенле аны кесин алып кетерге умут да этген эдиле, кѣнденлен жашла жетип, къоймагъандыла алай этерге аныс.

Аны тюбю бек тарды, айтханымча, суу терендеди. Кѣпюрюн бери жанында уа тѣбе барды. Аны юсюнде къала болгъанды, къалауур къала. Анда кѣче-кюн да эр кишиле туруп, тарны сакьлагъандыла. Алайда жолну ишлеген заманда трактор бла тѣбени жартысын ойгъандыла, аны бла бирге уа къаланы да.

Алайдан да ѳрге километрден аз артыкъ болгъанлай, гитче суугъа тюбейбиз. Ол а жолну сол жанында терен кьолдан келеди. Аны юсю уа жап-жашил таш губуладан толду. Кенгден къарасанг, жашил кюйозге ушайды. Аны ючюн аталгъанды анга Кюйюз чучхур деп. Бир- бирле уа Кийиз чучур деп да айтыдыла анга.

Кѣп жылла мындан алда Энейланы Сюлемен бла Тызыл тарны юсюнден ушакъ этгенибизде, ол айтхан эди бурун аны аты Кийижчи чучур эди деп.

Сейирлик жомакълы Тызыл тарны ариулугъун, хауасын, ашарыкъларын да жаратып, Рашитге, аны юй бичмесине кѣп ариу сѣзле, алгъышла айтхандыла ол кюн къонакьла. Тюз да бир онг болгъанлай, ала бери жангъыдан къайтырыкьдыла. Тызыл тары уа къонакъланы сойген, алагъа жарыкъ тюбеген аламат жерди. **ОСМАНЛАНЫ Хыйса.**

Тюшондорюу

Низамлыкъ бла сабырлыкъ сакъланырча

Къабарты-Малкъарда «Продвижение безопасности» деген ат бла социал жумуш тамамланды. Ол жоллада къоркъуусулукьну жалчытыу эмда алада жюриуюну жорукъларына юйретю ючюн жууалпы болгъан кырал власть органланы келечилери бла пресс-конференцияны кезиунюде башланнганды.

КъМР-де МВД-ны Кырал автоинспекцияны управлениясыны башчысыны экинчиси Владимир Гервик аны кезиунюде былай айтхан эди: «Жоллада къоркъуусулукъ жаланда жорукълары жик жиги бла толтуруу бла чекленмейди, профилактика ишни тохтаусуз бардырыу да магъаналыды. «Продвижение безопасности» жумуш да ма ол мурат бла тамамланды».

Программаны биринчи кѣсеги энди водителъле боллукьлагъа жораланнганды. Аны къурагъанла белгилегенлерича, улоуну къоркъуусуз жюриуюну кылкыкъгъа тюшондорюу автошколадан окъуна башланыргъа керекди.

«Бизни борчубуз – жолгъа чыкьгъанны жаланда улоуну жюриоторге юйретип къоймай, ол жууалпы болурча да этергеди», - деп, Владимир Гервик былайла шартны келтиргенди: жол-транспорт аварияланы аспамысы стажлары юч жылгъа жетмеген водителъни хаталарындан боладыла.

Биогонлюкте бу кампанияны келклеринде республикада ондан артыкъ автошколда бардырылгъан ангылатьу дерселеге 400 инсан кьатышханды.

Жумушну экинчи кѣсеги уа жаш тѣло бла ишлеуе жораланырыкъды. Анга школчула бла студентле кьатышырыкьдыла, деп билдиргендиле КъМР-де МВД-ни пресс-службасынд.

Чемпионат

Гѣжефлерибиз — алчыла

Бу кюнледе Нальчикде «Вымпел» спорт комплексде Россей Федерацияны миллет гвардиясыны аскерлерини тутушууну бирикдирилген торлюсюнден чемпионаты бардырылады. Эришиуле РФ-ни миллет гвардияны аскерлери къуралгъанлы 10 жыл толгъанына эмда право низамны сакълаучу аскерлени 215-жыллыгына, Россей-ни халкъларыны бирлигини жылына да жораланнгандыла. Ары битен къыралдан 70-ден аслам спортчу жыйылгъанды. Юч кюнню ичинде кьаты сермешле бардырылгъандыла.

Къууанчлы ачылыуну сыйлы къонакъларыны араларында КъМР-ни Экономика эмда жамаут къоркъуусулукьну советини секретары Казбек Татуге, Россейни Тутушууну бирикдирилген торлюсюнден федерациясыны президенти Олег Уфимцев, регионну министерстволарыны бла ведомстволарыны келечилери, Къабарты-Малкъарны жамаут-патриот эмда ветеран организацияланы белгили спортчулары болгъандыла.

Турнирге Шимал-Кавказ, Къыбыла, Приволжский, Ара, Шимал-Кюнбатыш, Урал, Сибирь эм Кюнчыгыш округланы жыйымдыкъ командалары келгендиле. Гѣжефлени санында - спортну сыйлы усталары, халкъла аралы класслы устала эм Россейни спорт усталары да бардыла. Бир-бир аскерчиле уа, къууанчлы ачылыуда «Россейни спортну устасы» деген ата тийишли болгъанларын билгендиле.

Эришиуле РФ-ни бла КъМР-ни гимнлери бла ачылгъанды. Аны ызындан кьүүлукъ эмда аскер борчларын толтура туруп жунм бергенлеге шош туруп хурмет этерге чакьыргъандыла. Росгвардияны Спорт комитетини председатели, полковник Павел Пак келгенлеге жетишимле

тежегенди. Ол бу кюнледе бек иги аскерчилери бийик усталыкъларын эмда хорламгъа талпынууларын кѣргоз-тюрюклерине ышаннганын билдиргенди.

Олег Уфимцев спортну бу торлюсю кѣп миллетти болгъанын эм битен къыралда терк белгили бола баргъанын чертгенди. Ол айтханнга кѣре, бу эришиулеге кьызла кьошулургъа да эркиндиле, аны баш магъанасы уа – алгъан усталыкъларын аскерчиле кьүүлукъ борчларын толтурууда тюзонлей хайырланыргъа боллукьдула.

Чемпионатыны баш судьясы Борис Ошмавов тутушууну бирикдирилген торлюсю экиге бѣлюннгенин анылатханды. «Бу спортну жорукъларына кѣре, биринчисине бир бирни уруп тийошоуну киреди, экинчиде уа жаланда тутушха эркинлик бериледи. Быллай эришиуле спортчудан чыдамлыкьны, къарыуну бла тынгьлы хазырланьуну излейдиле. Дагъыда былайда белинден тѣбен уурургъа жарамайды, спортчула уа кьоруулаучу жиплетле, шлемле эм бокс кьол кьаппла бла хайырланадыла», - дегенди ол.

Андан сора концерт болгъанды. Аны Россейни Миллет гвардиясыны аскерлери-

ни Жуков орденли Шимал-Кавказ округуну штабыны аскер оркестри ачханды. Ызы бла КъМР-ни сыйлы артисти Азамат Цавкилов, КъМР-ни къырал музыка театрыны солисткасы Марина Пачева, КъМР-ни бла Адыгея Республиканы сыйлы артисти Артур Дышеков бла Виктор Ким

жырлагъандыла. «Шагди» халкъ ансамбль эм «Кабардинка» къырал академия ансамблени солистлери уа теспегенлери бла кьураучулары кьууандыргъандыла.

Ара округдан кьошулгъан гѣжеф эришгенлеге эм башы – турнирни жарасыз бошау болгъанын чертгенди. «Бизге, спортчулагъа эм аскерчилеге, ол уллу магъананы тутайды. Жаралы болгъанда, сен сойген ишинги эталлыкъ тийюлсе, алай эсе, кертти да насыппе боллалыкъ тийюлсе. Аны ючюн биз бир бирибизни ачымтазгъа кюрешебиз», - дегенди спортчу.

Сермешле 8 ауурлукъ къауумда ѳтпендиле. Чемпионатыны ючюнчо кюнюнде битену къауум эчѣтда Шимал-Кавказ округну гѣжефлери биринчи жѳрни алгъандыла. Экинчи жерге Ара округну жыйымдыкъ командасы тийишли болгъанды. Ючюнчюле уа - Къыбыла округну спортчулары.

Хорлагъанла бла алчы жерлени алгъанла кубоклагъа, майдаллагъа эм «Победоносѣц» АНО-дан сыйлы сауғалагъа тийишли болгъандыла.

Чемпионатыны Бир битеурсей спорт классификациясы белгиленнген излемлерин толтурургъа спортчула «Россейни спортну устасы» деген атха тийишли болургъа боллукьгъанда эмда Коллектив къоркъуусулукьну юсюнден келишиминм биригиуюню Кубогуну халкъла аралы турнирине кьошулур ючюн жыйымдыкъ къауумгъа кьошулукьдула. Эришиуле октябрьде бардырылгъанды. Ары СНГ -ни, Вьетнамны, Монголияны эмда Конгону къауумлары да кьошулукьдула.

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Футбол

Сабий муратларын толтурууну эм башха салып

«Спартак» стадионда футболдан «Районланы сермешлери» эришиуну ахыр оюну ѳтгенди. Анга белгили комментаторла, футболчула, артистле да кьатышхандыла, деп билдиредиле «Къабарты-Малкъар» жангылыкьла агентсвода.

Эм алгъа къараучуланы жырчыла бла чир спортдан «Нирвана» къауум жыр-теспеллери бла къууандыргъандыла. Эм сейри уа алда сакъланганды: республиканы жыйымдыкъ командасы, анга уа белгили артистле, атлары айтылгъан футболчула Владимир Бабулов, Денис Глушаков, Эрик Корчагин, министерстволаны келечилери да киргендиле. «Матч-ТВ» телеканалны къаууму бла ойнагъанды. Къонакъ командалы санында уа комментаторла Константин Генич, Роман Нагучев, Роман Трушечкин эм башхала болгъандыла.

Эсепни таймны ал кезиулеринде «Матч-ТВ» къауум ачханды, алай экинчи таймда уа бизни къауум алагъа топу хазна ычындыргъагъанды. Кьаты кюреш республикабызны 7:4 эсеп хорламы бла бошалгъанды.

Оюнну аллында футболчула бла сѣлеширге онг чыкьгъан эди. «Бусагъатда спорт жаны бла халым артыкъ иги тийюл эсе да, ахшы оюн кѣргюзторге, андан заукълукъ алыргъа да хазырма», – дегенди кеси заманында профессионал футболчу болуп тургъан Константин Гелич. Москваны «Спартагыны» бла Россейни жыйымдыкъ къауумуну алгынчыи футболчусу Денис Глушаков а былайла тюбейиле спортну айнтыугъа, адамланы физкултурагъа сейирлерин кюзьгаугъа уллу себеплик этгенлерин белгилегенди. Шухѳ матчлада да голла уурургъа сойгенин айта, ол эм башы къараучулагъа байрам сауғалау болгъанын да чертгенди.

Ахырында къонакъла алагъа республикада жарыкъ тюбегенлери ючюн ыразылыкъларын билдиргендиле, сора экинчи жыл да чакьырылсала, суююп келликлерин айтхандыла.

Шухълукъ оюндан сора уа майданнга «Районланы сермешлери» финалына ѳтген къауумла - Кѣнжени бла Огъары Куркужинни келечилери - чыкьгъандыла. Жарым

финалда «Кѣнже» -«Нарткаланы», «Огъары Куркужин» а «Терексоени» хорлагъан эдиле. Финалда эки алчы къауумну да келечилери, не гитче жангылычыны багъасы уллу болурун ангылап, сакъ ойнаргъа кюрешгендиле. Къаршы командалы къабакъларына биринчи топу «Огъары Куркужин» ургъанды, андан сора анга гол кьошулмагъанды. Алай бла 1:0 эсеп бла ол эм кючлю къауумгъа саналгъанды.

Эришиулеге Къабарты-Малкъарны шахарларындала элзлеринден битену да 80 къауум кьатышхандыла. Матчла наркотиклеге бла терроризмге къажау чакьырула бла бардырылгъандыла. Оюнланы Футболну сойгенинени лигасы Жаш тѣлоно ишлери жаны бла министерствону себеплиги бла къурагъанды. «Алгъадан муратыбыз спорт жетимшиле угъай, узакъ элпеден жаш адамланы профессионал футболгъа кьатышыргъа сабий муратлары толурча этерге эди. Мен акъыл этгенден, анга жеталгъанбыз», - дегенди жаш тѣлоно ишлери жаны бла министр А